

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
Навчально-науковий Гуманітарний інститут
Кафедра англійської філології і перекладу

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. ректора

«___» _____ 2016 р.

Система менеджменту якості

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«Вступ до мовознавства»

Галузь знань: 03 «Гуманітарні науки»
Спеціальність: 035 «Філологія»
Спеціалізація: 035.04 «Германські мови та літератури (переклад включно)»

Курс – 1 Семестр – 1

Аудиторні заняття – 34 Екзамен – 1 семестр
Самостійна робота – 56
Усього (годин/кредитів ECTS) – 90/3

Індекс НБ-8-035/16-2.1.1.

СМЯ НАУ НІ 12.01.03-01-2016

	Система менеджменту якості. Навчальна програма навчальної дисципліни «Вступ до мовознавства»	Шифр документа	СМЯ НАУ НП 12.01.03 – 01-2016
		стор. 2 з 9	

Навчальну програму дисципліни «Вступ до мовознавства» розроблено на основі освітньо-професійної програми та навчального плану № НБ-8-035/16 підготовки фахівців освітнього ступеня «Бакалавр» за спеціальністю 035 «Філологія» та спеціалізацією 035.04 «Германські мови та літератури (переклад включно)» та відповідних нормативних документів.

Навчальну програму розробила:

доцент кафедри
англійської філології і перекладу _____ Г. Єнчева

Навчальну програму обговорено та схвалено на засіданні випускової кафедри спеціальності 035 «Філологія», спеціалізації 035.04 «Германські мови та літератури (переклад включно)» – кафедри англійської філології і перекладу, протокол № ___ від «___» _____ 2016 р.

Завідувач кафедри _____ С. Сидоренко

Навчальну програму обговорено та схвалено на засіданні науково-методично-редакційної ради Навчально-наукового Гуманітарного інституту, протокол № ___ від «___» _____ 2016 р.

Голова НМРР _____ С. Ягодзінський

УЗГОДЖЕНО

Директор НН ГМІ

_____ А. Гудманян

«___» _____ 2016 р.

Рівень документа – 3б

Плановий термін між ревізіями – 1 рік

Врахований примірник

	Система менеджменту якості. Навчальна програма навчальної дисципліни «Вступ до мовознавства»	Шифр документа	СМЯНАУ НП 12.01.03 – 01-2016
		стор. 3 з 9	

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма навчальної дисципліни «Вступ до мовознавства» розроблена на основі «Методичних вказівок до розроблення та оформлення навчальної та робочої навчальної програм дисциплін», введених в дію розпорядженням від 16.06.2015р. №37/роз.

Дана навчальна дисципліна є теоретичною та практичною основою сукупності знань та вмінь, що формують профіль фахівця в галузі філології.

«Вступ до мовознавства» – це навчальна дисципліна, яка знайомить студента першого курсу з мовознавством як наукою, з його об'єктом вивчення, дає уявлення про природу і суть мови, уводить студента у проблематику мовознавства, знайомить з широким термінологічним апаратом цієї науки. У ході цього курсу студент отримує базові знання щодо одиниць мовної системи, навчається відділяти їх від одиниць мовлення, вчиться застосовувати лінгвістичні методи дослідження. Тобто, цей курс є необхідним для формування у свідомості студента першого курсу наукової лінгвістичної парадигми понять, що дозволить йому успішно справлятися з різноманітними завданнями з фонетики, граматики, лексикології та ін. впродовж наступних років навчання.

Мета викладання дисципліни – ознайомити студентів з найважливішими поняттями мовознавства, дати уявлення про природу та суть мови, познайомити з природою мовного знака, дати студентам основні знання щодо структури, ієрархічності будови мови, а також основних методів її вивчення.

Завдання вивчення навчальної дисципліни – ознайомити студентів із теоретичними положеннями мовознавства:

- визначити предмет і об'єкт вивчення мовознавства, проблематику досліджень;
- познайомити слухачів із різними поглядами на мову, з різним розумінням її походження та суті;
- розглянути структурні рівні мови;
- показати зв'язок мовознавства з іншими науками;
- з'ясувати характер відмінностей між одиницями мовного рівня;
- познайомити студентів з історією письма;
- розглянути різні класифікації мов світу.

У результаті вивчення даної навчальної дисципліни студент повинен:

Знати:

- змістову структуру мовознавства як науки;
- основні поняття та терміни мовознавства;
- етапи становлення та розвитку мовознавства як науки;
- природу, сутність, функції і будову мови;
- рівні мовної структури, їх одиниці, категорії, системні відношення;
- генеалогічну і типологічну класифікації мов світу;

	Система менеджменту якості. Навчальна програма навчальної дисципліни «Вступ до мовознавства»	Шифр документа	СМЯ НАУ НП 12.01.03 – 01-2016
		стор. 4 з 9	

Вміти:

- давати визначення поняттям, що подані в словникові-мінімумі лінгвістичних термінів;
- характеризувати та визначати основні мовні одиниці, явища, процеси кожного з рівнів мовної структури;
- аналізувати мовний матеріал і робити висновки;
- визначати класифікаційні ознаки мов (за генеалогічною та типологічною класифікаціями);
- використовувати набуті знання на заняттях з інших дисциплін мовознавчого циклу.

Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається із одного навчального модуля, а саме:

- навчального модуля №1 «Мовознавство», який є логічно завершеною, відносно самостійною, цілісною частиною навчального плану, засвоєння якої передбачає проведення модульної контрольної роботи та аналіз результатів її виконання.

Навчальна дисципліна «Вступ до мовознавства» доповнює такі дисципліни: «Латинська мова», «Практична фонетика англійської мови», «Практична граматики англійської мови» та є базою для вивчення таких дисциплін: «Теоретична фонетика англійської мови», «Порівняльна лексикологія англійської та української мов», «Порівняльна граматики англійської та української мов», «Теорія перекладу» та інших.

2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1 Модуль № 1 «Мовознавство».

Тема 2.1.1. Мовознавство як наука.

Поняття про предмет та об'єкт. Предмет та об'єкт мовознавства. Аспекти та розділи мовознавства: а) часткове мовознавство; б) практичне мовознавство; в) теоретичне мовознавство; г) загальне мовознавство. Загальне мовознавство, його аспекти та розділи: а) предмет та об'єкт зовнішньої лінгвістики; б) предмет та об'єкт внутрішньої лінгвістики; в) предмет та об'єкт компаративістики. Зв'язок лінгвістики з іншими науками. Історія формування мовознавства як науки. Мовознавчі методи дослідження. Особливості синхронного та діахронного підходів до вивчення мовних явищ. Галузі мовознавства.

Тема 2.1.2. Дихотомія мови та мовлення. Мова і мислення. Мова як знакова система.

Функції мови. Мова і мовлення. Мова і мислення. Типи мислення. Погляди на мову та її сутність. Мова як універсальна знакова система. Характеристика мовного знака.

	Система менеджменту якості. Навчальна програма навчальної дисципліни «Вступ до мовознавства»	Шифр документа	СМЯ НАУ НП 12.01.03 – 01-2016
		стор. 5 з 9	

Тема 2.1.3. Система та структура мови.

Системність мови. Мовні рівні, одиниці мови та їхні функції. Типи відношень у структурі мови. Поняття про літературну мову.

Тема 2.1.4. Фонетика як розділ мовознавства.

Три аспекти вивчення звука: фізичний аспект, фізіологічний аспект, лінгвістичний аспект. Класифікації звуків мови. Принципи класифікації голосних звуків. Принципи класифікації приголосних звуків. Просодичні засоби.

Тема 2.1.5. Фонологічні аспекти дослідження у мовознавстві.

Різниця між звуком, фонемою і буквою. Інтегральні та диференційні ознаки фонем. Функції фонем: перцептивна, сигніфікативна (диференційна), інтегральна. Позичії фонем: сильна і слабка. Інваріант, варіант і варіація фонем. Типи опозицій фонем. Фонетичні історичні та синхронні процеси. Фонетичні закони. Позичійні зміни звуків. Комбінаторні зміни звуків. Склад. Теорії, які пояснюють природу складу. Наголос і його типи. Інтонія.

Тема 2.1.6. Граматика як розділ мовознавства.

Основні граматичні категорії. Граматична структура мови. План змісту і план вираження у граматиці. Граматичні категорії: морфологічні та синтаксичні. Граматичні значення: дериваційні та реляційні, модальні. Граматична форма: синтетична та аналітична. Граматичний спосіб, його типи. Лексико-граматичні категорії.

Тема 2.1.7. Морфологічний рівень мови як предмет дослідження у граматиці.

Поняттєві та граматичні категорії. Частини мови. Класифікації частин мови.

Тема 2.1.8. Синтаксичний рівень мови як предмет дослідження у граматиці.

Розуміння речення у лінгвістиці. Типи речень і зв'язків у реченні. Типи зв'язків у словосполученні. Синтагма. Тема та рема.

Тема 2.1.9. Лексикологія як розділ мовознавства.

Об'єкт та предмет вивчення лексикології. Термін „слово” в граматиці та лексикології. Поняття про лексему. Відмінність терміна „слово” від терміна „лексема”. Поняття та лексичне значення слова.

Тема 2.1.10. Семантичні аспекти дослідження у лексикології.

Елементи семантичної структури слова: семантема, семема (лексико-семантичний варіант), сема. Типи лексичних значень: денотативне, конотативне, концептуальне, контекстуальне, прагматичне, сигніфікативне. Семантичні процеси: розширення, звуження, зміщення значень слова. Основні типи переносу значення слова: метафора, метонімія, синекдоха.

Тема 2.1.11. Системні та структурні звязки на лексичному рівні. Семасіологічні та ономасіологічні аспекти дослідження у лексикології. Лексико-семантичні та лексико-тематичні групи, семантичне поле. Внутрішня форма слова. Деетимологізація, народна етимологія. Лексикалізація. Різниця

	Система менеджменту якості. Навчальна програма навчальної дисципліни «Вступ до мовознавства»	Шифр документа	СМЯ НАУ НП 12.01.03 – 01-2016
		стор. 6 з 9	

між терміном „лексикалізоване словосполучення” та „фразеологізм”.
Класифікація фразеологізмів.

Тема 2.1.12. Внутрішні та зовнішні закони розвитку мови.

Мовні контакти: інтерференція, ізоглоси, запозичення. Позамовні чинники мовних змін: мілітарні, політичні, релігійні, культурні і т.д. (адстрат, суперстрат, субстрат, мова койне і т.д.). Закон переходу кількості в якість.

Тема 2.1.13. Генеалогічна класифікація мов.

Поняття про сім'ї, групи та підгрупи. Вклад Ф. Боппа, Р. Раска і О. Востокова у справу становлення порівняльно-історичного методу. Основні методи аналізу мовного матеріалу, які застосовуються у генеалогічній класифікації мов.

Тема 2.1.14. Інші типи класифікацій мов.

Типологічна (морфологічна) класифікація мов: а) ізолюючі, аглютинативні, флективні; б) аналітичні, синтетичні, полісинтетичні. Ареальна класифікація мов. Функціональна класифікація мов. Соціолінгвістична класифікація мов.

Тема 2.1.15. Письмо.

Історія письма, причини його виникнення. Типи письма: піктографічне, ідеографічне, фонографічне. Фонографія: поскладове та позвукове письмо. Алфавіти. Їх походження та історія функціонування. Пристосування різних типів письма для передачі звуків у мовах-реципієнтах.

3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

3.1. Основні рекомендовані джерела

3.1.1. Вступ до мовознавства : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2007. – Ч. 2 : [І.О. Голубовська та ін. ; відп. ред. І.О. Голубовська]. – 2010. – 223 с. : рис., табл. – Бібліогр. в кінці розд.

3.1.2. Гируцкий А.А. Введение в языковедение : Учеб. пособие / А.А. Гируцкий. Мн. : „ТетраСистемс”, 2001. – 288 с.

3.1.3. Зеленько А.С. Загальне мовознавство. Історія лінгвістичних вчень. Аспекти, методи, прийоми та процедури вивчення мови : посіб. / А.С. Зеленько. – Луганськ, 2002. – 283 с.

3.1.4. Карпенко Ю.О. Вступ до мовознавства / Ю. О. Карпенко. – К. : Академія, 2006. – 336 с.

3.1.5. Кочерган М.П. Вступ до мовознавства : підручник / М.П. Кочерган. – 3-тє вид., стер. – Київ : Акдемія, 2014. – 302 с. – Бібліогр. : с. 300–302.

3.1.6. Левицький А.Е. Вступ до мовознавства. Навчальний посібник / Левицький А.Е., Сингаївська А.В., Славова Л.Л. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 104 с.

3.1.7. Лінгвістичний аналіз : Практикум. Навчальний посібник / За ред. Г. Р. Передрій. – К. : Видавничий центр „Академія”, 2005. – 212 с.

	Система менеджменту якості. Навчальна програма навчальної дисципліни «Вступ до мовознавства»	Шифр документа	СМЯ НАУ НП 12.01.03 – 01-2016
		стор. 7 з 9	

3.1.8. Скаб М.С. Вступ до мовознавства. Практикум : навч. посіб. / Мар'ян Скаб, Галина Кузь ; Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. – Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2012. – 103 с. – Бібліогр. : с. 102–103.

3.1.9. Ющук І.П. Вступ до мовознавства / І. Ющук. – К. : Рута, 2000. – 128 с.

3.2 Додаткові рекомендовані джерела

3.2.1. Вступ до мовознавства : методичні рекомендації для студентів спеціальності 6.030500 „Переклад” / [уклад. С. Харченко]. – К. : НАУ, 2004. – 39 с.

3.2.2. Гудманян А. Чужомовна пропріальна лексика у фонографічній системі української мови : [у 3-х книгах] / Артур Гудманян. – Кн. 1 : Теоретичні аспекти. – Ужгород, 1999. – 484 с.

3.2.3. Дубічинський В.В. Вступ до мовознавства : навч.-метод. посіб. для студ. ден. та заоч. навчання зі спец. „Перекладач” і „Прикладна лінгвістика” / В.В. Дубічинський ; Нац. техн. ун-т „Харк. політехн. ін-т”. – Х. : НТУ ХП, 2012. – 68 с. – Бібліогр. : с. 67.

3.2.4. Сулейменов О.О. Мова письма. Погляд в доісторію – про походження писемності і мови Малоого людства : [пер. з рос.]. / О.О. Сулейменов. – К. : Юніверс, 2006. – 471 с.

3.2.5. Тищенко К. Основи мовознавства : системний підручник / Костянтин Тищенко. – К. : ВПЦ „Київський ун-т”, 2007. – 308 с.

3.2.6. Швачко С.О. Вступ до мовознавства : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / С.О. Швачко, І.К. Кобякова. – Вінниця : Нова книга, 2006. – 224 с.

	Система менеджменту якості. Навчальна програма навчальної дисципліни «Вступ до мовознавства»	Шифр документа	СМЯНАУ НП 12.01.03 – 01-2016
		стор. 9 з 9	

(Ф 03.02 – 04)

АРКУШ РЕЄСТРАЦІЇ РЕВІЗІЇ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Дата ревізії	Підпис	Висновок щодо адекватності

(Ф 03.02 – 03)

АРКУШ ОБЛІКУ ЗМІН

№ зміни	№ листа (сторінки)				Підпис особи, яка внесла	Дата внесення зміни	Дата введення зміни
	Зміненого	Заміненого	Нового	Анульованого			

(Ф 03.02 – 32)

УЗГОДЖЕННЯ ЗМІН

	Підпис	Ініціали, прізвище	Посада	Дата
Розробник				
Узгоджено				
Узгоджено				
Узгоджено				